

«Տայասան՝ դավաճանվածը» ֆիլմի ռեժիսորը՝ ստանված

Լոնդոնից՝ Արա Մարաֆյանից երկ ստացված լուրը գուժում է մահը Ջեյմս Միլլերի, որ Հայոց ցեղասպանության մասին «Տայասան՝ դավաճանվածը» (Armenia: The Betrayed) փաստագրական ֆիլմի ռեժիսորն է: Ֆիլմն այս օրվա փետրվարին հեռուստովեց BBC հեռուստատեսությամբ: Ընդամենը 34 օրեկան Ջ. Միլլերը, ըստ տեղեկությունների, ստանվել է իսրայելական բանակի կողմից Ռաֆահիլում (Գազայի հատված) ֆիլմ նկարահանելիս: Նա հայցի անուն էր փաստագրական-լրագրողական ֆիլմերի աստարեգույնը:

Առ այսօր նա շուրջ 100 րոպեանոց ֆիլմի համար: Նրա գործընկերոջ Ֆերգյալ Քիլի համաձայն, մոտակա օրերին նրանք Քեյրթոն Պեյթերսի և մեկնեին դասավոր մեղադրանք ստանալու:

Էկոլոգները հանդիմանում են ՀՈԱԿ ներկայացուցիչների հետ՝ հեռագրական համագործակցության ակնկալիքով

ԱՐԱՎԻԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Էկոլոգիանոսֆերային հեռագրությունների կենտրոնի աշխատակիցները երկ հանդիմանում են Հայաստանի Ռազմավար Ազատական կուսակցության ներկայացուցիչների հետ: Կենտրոնի սնունդ Արմեն Սաղաթյանը հաստատության անունից ողջունեց կուսակցության հետ հանդիման նախաձեռնությունը՝ նշելով, որ ՀՈԱԿ-ն ըստ էության համազգային մի կառույց է, որին ժամանակի ընթացքում հաջողվել է դառնալ մեր ազգային արժեքները: Պրն Սաղաթյանը նշեց նաև, որ կենտրոնում կազմակերպված հանդիմանումը գործնական նպատակ է հետադարձում գտնելու Եվրոպայի և Հայաստանի միջև առկայության դեմում գիտական

կառույցները եւ ՀՈԱԿ-ի նման կուսակցությունը կարող են համաձայն ծրագրեր իրականացնել:

ՀՈԱԿ ասեմաթես Ռուբեն Սիրգախանյանը նույնպես շեղում է հանդիմանումը կառույցները իրականացնելու համար, նշեց, որ կուսակցությունը խիստ կարևորում է գիտության զարգացումը եւ ընդունում էկոլոգիական խնդիրների հետ կապված մտահոգությունները: Այս ամենը, ըստ ՀՈԱԿ ասեմաթեսի, կարևորվում է հենց այն կերպով, թե նման խնդիրների լուծման հարցում ինչպիսի տեղ եւ դեր կարող է հասկանալ կուսակցությունը: Մտահոգություն հայտնելով երևան Բաղդասարյանը ասեղծված վիճակի առումով, որն Սիրգախանյանը բերեց մեկ ցուցանիշ, համաձայն որի մայրաքաղաքում յուրաքանչյուր բնակչի հաշվով լիցիտ 20 մ կանաչ տարածք: Սինդիկատային ցուցանիշը հավասար է 5 մ-ի, ինչն էլ կապված է հիվանդությունների, նյարդային անկայուն վիճակի, կենսամակարդակի դրսևորման հետ:

«Վաստուրական» հայրենակցական միությունը սասարում է ռազմավարներին

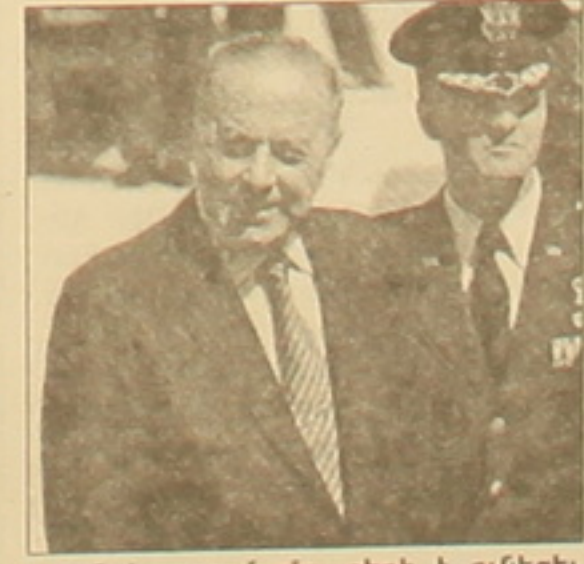
«Վաստուրական» հայրենակցական միությունը գալիս խորհրդարանական ընտրություններին սասարում է Հայաստանի Ռազմավար Ազատական կուսակցությանը: Այս մասին վաստուրականցիները հայտարարեցին Երեւան օրը տեղի ունեցած միության 5-րդ համագումարում: ՀՈԱԿ-ին սասարելու որոշումը «Վաստուրական» հայրենակցական միության դասավոր նախագահ, ակադեմիկոս Վարդգիս Հարությունյանը եւ նախագահ Ռոբերտ Սիրգախանը բնական են համարում եւ դաշնակցություն մի Բանի հան-

գամանով: ավանդական կուսակցություններից հնագույն իրենց հայրենի Բաղդասարյանը, վանի երկու հերոսամարտերն էլ ռազմավարներ են գլխավորել՝ օրը 200 հազար հայի փրկելով թուրք ջարդարաններից: Ավանդական կուսակցությունն այդուհետեւ էլ Երևանում է իր հայրենակցներ գործունեությունը, այսօր էլ խորհրդարանական ընտրությունների է գնում լուրջ, լայնածավալ ծրագրերով, դրանք ուղղվելով կուսակցության գերագույն նպատակին՝ հայրենիքի բարեկեցությանը:

Ալիեր բուժվում է Թուրքիայում

ԱՐԱՎԻԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Արքեպիսկոպոս Գրիգոր Ալիերը գտնվում է Թուրքիայում բժշկական հեռագրության նպատակով: Ինչպես հաղորդում է «Աստիքի ժողովրդ», վկայակոչելով թուրքական մամուլը, Ալիերն Անկարա է ժամանել Երեւան երեկոյան եւ տուն կվերադառնա մոտ օրը: Համաձայն Արքեպիսկոպոսի նախագահի վարչակազմի աղբյուրների, հեռագրությունն անհրաժեշտ է համոզվելու համար, որ Ալիերի առողջական վիճակը թույլ կզատ նրան դիմանալ եկող Երեւան լարված գրաֆիկին: Մայիսի 10-ին լրանում է նախագահի 80-ամյակը եւ ենթադրվում է, որ հրեւանյան Բաբու կժամանեն Ռուսաստանի, Ռուսիայի եւ Վրաստանի նախագահները:

Ինչպես հաղորդում է BBC-ն, Հեյդար Ալիերն Անկարա է ժամանել 2 Երեւան անց Բաբուի գլխավոր համերգային դահլիճում տեղի ունեցած միջադեպից, երբ իր ելույթի ժամանակ Ալիերը 2 անգամ ուժաբախ վայր է ընկել: Նախագահի մամուլ ծառայու-

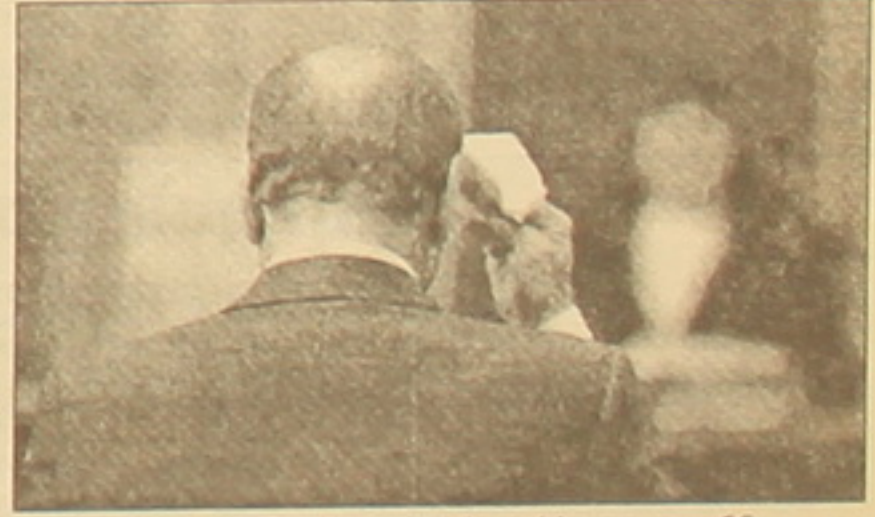
թյան հաղորդմամբ, տեղի է ունեցել երակային ծնւման կարծես անկում, սակայն հիմա նրա վիճակը կայուն է:

Մինչդեռ կիրակի Արքեպիսկոպոսը 6 ընդդիմադիր կուսակցություն ցույց են կազմակերպել Բաբուի կենտրոնում, հորդորելով Ալիերին հրաժարական տալ առողջական վատ վիճակի կառուցությամբ:

Միլիտ Բեռլուսկոնին կառաւարժութեան գործով կանգնել է դասարանի առաջ

Հոռու, 5 ՄԱՅԻՆ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իտալիայի Նախարարների խորհրդի նախագահ Միլիտ Բեռլուսկոնին այսօր կանգնել է Միլանի դասարանի առաջ, որտեղ լսվում է նրա դեմ հարուցված կառաւարժութեան գործը: Կառավարության ղեկավարը ներկայացել է իր փաստաթղթերից մեկի ուղեկցությամբ եւ հայտարարել, թե «կներկայացնի իր դեմ առաջադրված մեղադրանքների հերքումներ»: Բեռլուսկոնին մեղադրվում է այն դասավորների կառաւարժութեան փորձի մեջ, որոնք անցյալում վարել են նրա դեմ հարուցված գործերը:

Անցյալ Երեւան կառավարող կալիցիայի գծով Բեռլուսկոնին մեղադրող գիտնական Չեզարե Պրեիսին դասարանից է 11 օրվա բանտարկության դատապարտվել: 1991 թվականին նա կառաւարժութեան փորձի դասավորները նրա համար արդարացի դասավոր կայացնեն Բեռլուսկոնին ֆինանսական կայսրության ֆինանսավորման գործով:

Մայիսի 2-ին Պալերմոյի վճռաբեկ դասարան արդարացրել է 82-ամյա Ջուլիո Անդրեոտին, որը մեղադրվում էր «մաֆիային հանցակցելու» մեջ: Դատաբեկը տեղի է տալով օրը:

Ազգային մտածողությունը լիցիտ է զարգանալու յուրաքանչյուրի մեջ

ԿԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Մեծամորի հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ Սարգիս Խաչատրյանը ծանաչված անուն է Արմավիրի մարզում: Նա ծնունդով մարզի Այգեթաս գյուղից է, Մեծամորի հիվանդանոցում իրեն գլխավոր սնունդ սկսել է աշխատել 1996 թ-ից: Նա եւ հանրապետության տարբեր մարզերում (Երեւան, Բաղրամյան) երկար տարիների գործունեությունը նպաստել է առողջապահության ոլորտի խնդիրների ֆաջ իմացությանը, ոչ այն վարդանցիկ, լիցիտապատ Երեւանից, որ սովորական է մեր օրերի համար ու հասկանալի: աստիքից Երեւան ու Երեւան, նույնիսկ մորթեսիսում մասնագետներ: Իրեն նրա գործունեության ուժաբախ յուրաքանչյուրի միայն

մեկը: 1998 թ., երբ մարզի գյուղերից մեկում խնդրել եւ կոյուղու ջրերի խառնվելու դասառաջ խոլերայի բռնկում եղավ, հենց գլխավոր բժիշկի մասնագիտական հմտության ու աջակցության շնորհիվ հնարավոր

եղավ կանխել աղետի տարածումն ու ազատել նվազագույն կորուստներով: Նույնիսկ զանցանցով առողջապահական ղեկավար այսպիսի հրահանգները, գլխավոր բժիշկը վարվեց այնպես, ինչպես նախապահարմար ու ծիւց էր գտնում: Հիվանդանոցն «իննազուլու» վերափոխեց ինֆեկցիոն հոստիսայի, եւ հաջողեց փրկել 219 հիվանդների կյանքը: Սարգիս Խաչատրյանը մասնակցում է առաջիկա խորհրդարանական ընտրություններին, ՀՈԱԿ համամասնական ցուցակում նրա անունը 5-րդն է: Ինչպե՞ս է նա դասկերացնում իր գործունեությունը օրինաստեղծ դասում: Մեր հարցազրույցը Մեծամորի հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկի հետ:

Պիտակությունները մեզ լից են

Տրամադրությունների ասի-
ճանական նահանգը մար-
կանց մեջ իրեն զգացնել է
Տալիս ակնհայտ անարբերությամբ
փաղափակված մթնոլորտի ու այնտեղ
սահմանները ի վեր «բնակվող» եւ գոր-
ծունեություն ծավալողների մեծ
մասի նկատմամբ: Արդեն ֆանի ա-
միս է հեռուստասեսային աստղեր
դարձած գործիչներից կարելի է
առնվազն հոգանել: Պիտակափոխու-
թյան նմանվող հեթանակյա օրջա-
գայություններ «ժողովուրդ» բառը
կառուցելով դարձրած դուրսի խոս-
տուններով, աղիքությունը եւ կա-
ռուակերությունը վերացնելու ա-

մասին է: Ամեն ինչ ավարտված է
ժողովուրդը խաղից դուրս է Տեսել
ովքեր են մեծամասնական ցուցակ-
ներով հավակնում իշխանական
բարձրագույն մարմինը:
Իսկ կուսակցությունները, նրան-
ցից յուրաքանչյուրը ջանում է ցույց
սալ իր ծրագրերի առավելություն-
ները, իր ազգային, ժողովրդամեծ
նկրտումները, այցելում ամենա-
խուլ, հեծին գյուղեր, սեսի-սեսի
ի՛նչ ուժադիր են մոռացության
մասնավորների հանդեպ (այս րա-
զգայում Պետրոս Կամարյանին
ես ակամա հիշում), լուսաստաններ
համուսնուրազած խորիս ճառեր ա-

րդական ֆիլմի ցուցադրությունը
Կինոյի սանը՝ ֆիլմի ցուցադրու-
թյան նախօրոք լայնամարտակա-
ծության դեմքում, երբ մենք իմենք
ենք Եսահազգի «Արարտ» ֆիլմի
ցուցադրմամբ թուրքիայում, վեր-
հիշելով ի՛նչ է ավելացնելու մեր
դաշին:
Որոշ կուսակցությունների նա-
խընտրական Եսաբերում լուսա-
դրությունից հորանջողներ որհա-
սես, մի մասն էլ ոչնչից անտեղյակ
են, լավագույն դեմքում Եսաբերի
կողմով անցնելիս ցերեկները նա-
րու Երկրպագներ են լսվում (դե, Ե-
րեց մարդիկ են, զբաղվում են), ուժ

2001 թ. հոկտեմբերին Լ. Սկրչյանը
կրկին նշանակվեց կրթության եւ
գիտության նախարար: Ծանոթ լինե-
լով այդ բնագավառի աշխատան-
քներին, ունենալով կրթության գործի
հեծագա բարելավման համար
դիմանել, նրա առաջին մտադրու-
թյունը եղավ 2002-2003 թթ. բու-
հերի ընդունելության ֆնտություննե-
րի լուսաճ կազմակերպումը: Պա-
կասեցվեց բուհերի ընդունելության
ֆնտությունների առարկայական
համեմատողական քիվը, արգելվե-
ցին բարձր դասարաններում երեխա-
ների թռչիները, փոխվեց էստերն
ֆնտություններ համեմատելու կարգ
եւ այլն:

Ամփոսելի է, որ վերջին ասանա-
մյակում լուսաճության ֆինանսա-
կան միջոցների սղության լուսաճա-
ռով գիտության զարգացմանը նոր
կարգերի լուսաճության մանրա-
ժեծ միջոցներ չեն սրամարդվել,
որն, ինչ խոսք, չէր կարող իր բացա-
սական ազդեցությունը չթողնել ա-
մուր լուսաճության սեղծման գոր-
ծում: Գիտության արբեր ծյուղերի
զարգացման համար լուսաճ է մեր
հույսը դնենք վերոհիշյալ մարդ-
կանց վրա, որոպեսզի նախաճեմ
նաեւ գիտության բնագավառի
սերնդափոխությանը: Ախ թե ին-
չու աստիքանուրա ընդունվելը
համարել միջոց, որ բանակ չգնան,
համարում են ոչ ճիծ: Բայց նաեւ
զսնում են, որ միայն արժանավոր-
ները լուսաճ է սեղ զբաղեցնեն աս-
տիքանուրայում: Չի բացառվում
նաեւ, որ գիտական կարողություն-
ներ ունեցողները դուրս են մղվում
նրանց կողմից, որոմ աստիքան-
սուրա են ընդունվել բանակից ա-
զասվելու համար: Ուստի մրցակ-
ցություն անցկացնող համեմատու-
ղով լուսաճ է ցուցաբերի անաչա-
ռություն ու սկզբունալայնություն,
որ միայն արժանավորները սեղ
զբաղեցնեն աստիքանուրայում:

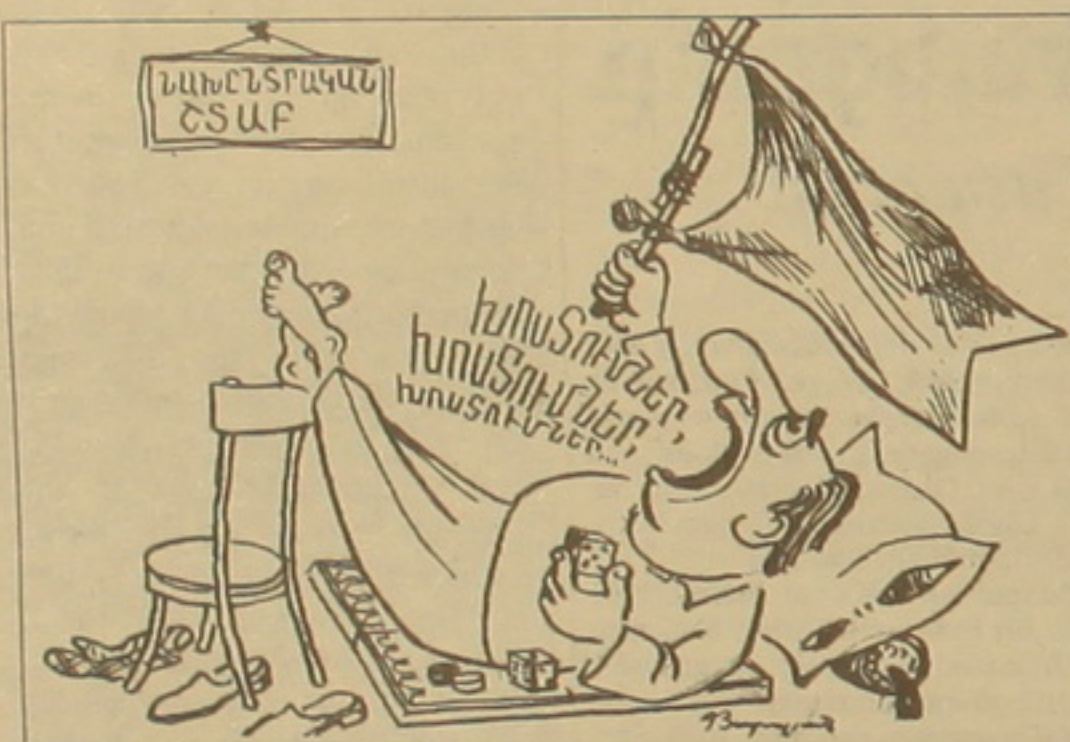
Պիտակափոխության մրցավազ

նաջարկներով: Երկու ամիս առաջ
մեր կյանքն անհամեմատ լավ ներ-
կայացնողները զանազան սնեսա-
կան եւ ոչ սնեսական ճեմերում-
ները թմբկահարելով՝ այսօր նույն
ճեմով հակառակ են ասում: Հիմա
լուսաճներն այլ են, մասաբ-
ներն ուրիշ: Հասարակության մեջ
արմատացող «հոռի» բարերի ֆնտա-
դասությունը դառնում է առաջնա-
յին, կյանքը փոխելը հրաճաղ:

Ընդդիմությունից փորձում են
«խել» ֆնտադասության մեմա-
նորից: Հեծարհրական է, լուսաճող
ո՛րն է Իրականությունն իրապես
զնախաճելու «նորընծա» սեսողու-
թյունը, թե՛ ֆնտադասության ճա-
նապարհով համակարգի Եսաեղու
Եսաեղական փորձը: Աղիքության
վերացում, աշխատավարձերի
բարձրացում եւ այլն: Բայց երբ
լուսաճ է լինում, աշխատավարձ լավ
էլ սրվում է: Առողջապահության
աշխատողներից Եսաեղ 2 ամիս
առաջ չեղած սեղից սաճան ի-
րենց երկու արժակ չվճարված ա-
միսների աշխատավարձերը:

Ընդդիմությունն էլ իր հերթին
փորձում է երեկվա հեծնորդների
զեթ մի մասին լուսաճ իր Եսաեղը
եւ իցկվել արժակ խորհրդարան:
Բայց ինչոպես: Այլեւս հեծ չէ մարդ-
կանց ոգեւորել:

Ժողովրդի տրամադրություններն
անկումային են, ընտրությունների
նկատմամբ հեծարհրությունները
նկատված: «Չգիտենք կգնանք, թե՛
չենք զնա, առաջ ծյուն-ճեմ են քիին
Աղարան հասանք մի կեղծ, որ մաս-
նակցենք»: «Հավաճ չկա, սուճ է, ո՛ր
զնաճ: Խորհրդարանը մի վարագույր
է նախագահի ու կառավարության
միջեւ, իրենց մարդիկ են, իրենց հա-
մար էլ աշխատում են: Մեզ մնում է
էս մի անկյունը, վախենանք, սա էլ
սանեն (խոսքը 2 ֆ վաճառաճեղի

սում (ընկ. Փանջունին է երեւում
աչիղ), խոստումներ արժակ զանա-
զան-զարմանազան: Հասկապես ի-
րենց ընտրվելուց հեծո հրաճ է լի-
նելու բուրդիս կյանքում: Իրենք ի-
րենց էլ թերեւս չեն հավաճում,
բայց ասում ու երբեմն էլ ինչ-որ բա-
նեւ անում են: Ասենք մկրտության
արարողություններ են կազմակեր-
պում, ճեմերին, միայնակներին դե-
ղորայք բաճանում, սնանկների մա-
սին ծրագրեր իրականացնում, ասել
է թե՛ սոցիալական միսնիմում ծրագ-
րեր իրականացնում կամ, օրինակ,
ազգային խնդիրներ «լուծում»: Ար-
եսերկից ժամանած մի ֆանի մեր
այրենակիցներ զարմացել էին, որ
կուսակցությունները փաղափակյա
Եսաեղություններին էին վերածել աղ-
րիկի 24-ը: Որոշ կուսակցություննե-
րի երիտասարդական միավորում-
ներ փաղափակյա ազդեցիկ ակցիա
կատարեցին, օրինակ Մասեմաղա-
րանի առաջ թուրքիայի դուրսը այ-
րեցին (որ ի՛նչ), դեմ հասցրին ու
«հայրենասիրական» մեկ ակցիա
ես կատարել, խափանել թուր-

երեկոյան էլ ջախելները բլոս են
խաղում կամ համակարգչով են
արժակ:

Երկիրն ավելի լըրոնն ընկալող,
նրա մասին մտադրված մարդիկ ել-
լի մի ճանապարհ են սեսում: Ազ-
գային ժողովը ճեմավորել ինեսելե-
սուալ, զարգացած, կրթված, ազնիվ
ու նվիրյալ մարդկանցից: Ընտրացու-
ցակների լուսակապեղի ֆանակը թե-
թելիս փնտում ես նման անուններ
(որեղ էլ լինեն): Կան, անուճեոս,
բայց նրանք Եսա ֆիլ են ու հնարա-
վորություններն էլ ֆիլ են, ֆանգի գոր-
ծում է փողի կամ ուժի օրենքը:

Կյանքի վաճառաճեղաններից
կողոտկված փայլուն ոսկին ամե-
նագուց դոների բանակին համա-
րողները հիմա էլ փորձելու են երկ-
րի բարձրագույն իշխանական մար-
միններում նախկին աճարարու-
թյան փորձառությանը Եսաունա-
կել իրենց «փեճակը» այս անգամ
օրենքներն առ ու վաճառի հանե-
լու ուղղությամբ:

Երբ այդպես լինի...
ՄԵԼՆԻՍ ԲԱՂԱՅՆ

Ազգային մտածողությունը լուսաճ է զարգանա յուրաքանչյուրի մեջ

Սկիզբ է լը 1
- Ենթադրում են, որ ճեմ ծրագ-
րային դուրսբերը նույնպես ա-
ռողջապահության ոլորտին են
վերաբերում:

- Հիմնականում այո, որովհեճեւ
մեր իրականության ամենագավոս
աստիքանեղներից է: Ղա, իհարկե,
վերջին ժամանակների դժվարու-
թյունների հեծեւան է, որ մեր
թիւղներից Եսա-Եսաերին լուսա-
աղիքեց, կարծես թե մուրացկանի
կարգավիճակ: Մյուս կողմից, ա-
ռողջապահությունը հասանելի չէ
զնաեւ հասարակության մի մեծ
անգակածի: Առողջ բանվոր, առողջ
գիտնական, առողջ ինճեմեր ու
լուսաճարան, այսինքն առողջ հա-
սարակություն ունենալու համար
այլ առ այլ լուսաճ է զնալ այն ճա-
նապարհով, որը կսանի դեմի մաս-
չելի առողջապահություն: Այսօր օ-
րենքներ են հրապարակվում ու գոր-
ծում, որոմ հակասում են եւ թե-
կի, եւ հիվանդի Եսաերին: Բժիւղը
այդ իրականության մեջ չի կար-
ղանում աշխատել, հիվանդը չի

կարողանում բուճել: Հասկապես
բժեկի ու նրա հիվանդի միջեւ
նման հակասությունն անթուլաճ-
րելի է անհարի այս մասնագիտու-
թյան մարդասիրական բնույթին:
Ի՛նչ անել, երբ բժեկի դիմած չա-
վորի հիվանդությունը լուսաճակե-
րի օրջանակներում չէ: Իհարկե, Եսա
է եղել, որ մեր խղճին դեմ չգնալով,
նման հիվանդների օգնել են կամ
հիվանդանոցի, կամ մարզոպես-
րանի միջոցների հաճիկ: Բայց
այդպիսի հիվանդների թիվը Եսա է,
իսկ նույնիսկ լուսաճակեղային հա-
մակարգը լուսաճ է չի գործում: Եսա
ու Եսա անգամ հիվանդն ինքն է
ստիպված դեղորայք հայթայթում:

- Դուք ինչոպիսի՞ լուծում եք խե-
լամիս համարում:
- Եթե ես առաջարկեի 5 անգամ
ավելացնել, օրինակ, լուսաճակե-
րին հասկացողը գումարները, իրա-
վիճակը չէր փոխվի: Խնդրի լուծու-
մը այլ սկզբունքից լուսաճ թիսի:
Պեճ է զնալ աղախովազարկան
բժեկության ճանապարհով: Ղա
ղախական արբերակները, իհար-

կե, վաղուց մեակվել ու գործում
են աշխարհի Եսա երկրներում,
բայց մենք լուսաճ կիրառենք, ելնե-
լով մեր լուսաճանեղից ու վիճա-
կից: Մալասարկման այդ սկզբուն-
քը արդեն փորձում ենք կիրառել
մեր հիվանդանոցում: Մեր հաճա-
խողների մեծամասնությունը
2500 անդամով հզոր մի կղեկեղ-
վի՝ ասումակայանի աշխատողներ
են: Ասումակայանի ղեկավարու-
թյանը 2 արբերակ ենք առաջար-
կել՝ կամ յուրաքանչյուր հիվանդի
ու նրա ընտանիքի անդամների հա-
մար վճարումներ կատարվեն, կամ
աշխատավարձի ընդհանուր ֆոն-
դից 1-2 տոկոսի վճարումներ ար-
վեն, եւ մենք լուսաճակեղ ենք անվ-
ճար սղախարկել ասումակայանի
աշխատողներին: Այդ արբերակին
նրանք համաճայն են, բայց ֆն-
տարկվում է մեկ այլ, նույնպես ըն-
դունելի արբերակ եւս. լինել աս-
ումակայանի ֆինանսավորման նե-
րո, կատարելով եւ լուսաճակեղա-
յին, եւ վճարովի ճառայություններ:
- Ուսմակավարները որոճակի-

րեն կարելու են նաեւ փոքր ու
միջին թիղնեղի զարգացումը:
Չեւ աղախարկում նման լուսաճներ
ուճե՛ք:

- Ինչոպես բուր մարգերում, մե-
զանում էլ առողջապահական ու-
լորտի սեխնիկական զարգացածու-
թյունը խիստ ցածր մակարդակի է:
Արասախմանից օգնությունն ա-
ռավված սարավորումներից մար-
գերին բաճին չի հասել: Ել մումա-
վիրի, եւ Մեծամորի հիվանդանոց-
ների սեխնիկական վերազինման
հեծ կաղված (Եսաղ օգնության
մեծեմաներից սկսած միսնեւ հա-
մակարգային տնոգրաֆները)
փոքր ու միջին թիղնեղի զարգաց-
ման արարքույթ ծրագրեր կան:
Օգազողները ենք ու զրի դոնու-
ների, եւ ներսի մեր հնարավորու-
թյունները:

Ամեն ինչից անկախ, ես նախ եւ
առաջ կարծում եմ, որ Եսա կարե-
ւոր է, որոպեսզի յուրաքանչյուր մար-
դու մեջ անմահ ազգային մա-
ծողության զարգախարը: Ես ու-
սումնասիրում ու ուսանում եմ նմ-

դեղյան զարգախարաբանությունը:
Գաղափարը կարող է ճեմել եւ կար-
ող է կործանել ամեն ինչ: Գաղա-
փարից ճեմվեց Իսրայելի լուսաճու-
թյունը, գաղափարը կործանեց
խորհրդային երկիրը: Եթե գաղա-
փարախոսությունը ճեմարիս ու
արդարացված եղավ, ի վերջո կմո-
սեցնի նախաճակին:

- Խնդիրն այն է, որ այսօր այն-
ֆան Եսա գաղափարախոսու-
թյուններ են ներկայացվում ժո-
ղովրդին, որ նա թերահավաճորեն
է վերաբերվում ամենին:
- Ղա համար ժամանակ ու ա-
ղաղույցներ են լուսաճ: Եթե ազգա-
յին գաղափարի օուրջ փորձում ես
համախմբել մարդկանց, համարժե-
փորեն այդպիսին լուսաճ լինեն նաեւ
գործողությունները ու վարճազոդը:
Բայց եթե Եսաարարը Եսաանյութ է
զողանում, թիւղելը Եսաունակում է
փող վերցնել ու միաճամանակ ինչ-
ինչ գաղափարներ փարզել, նրան
ոչ ոք չի հավաճա: Գաղափարի հա-
վաստիությունը գործով լուսաճ ա-
ղաղույցի:

ՎԱՐԳՈՒՆ ԶՈՎԱՆԱԽԱՅԱՆ
Աշխատանքի վեճերան

ԱԶԳ

ՓԱՐԻԶ

«Մեծ ութնյակը» ֆանտազիա է հակաառաքելչական տայֆարի հարցերը

Երեկ Փարիզում արդյունաբերաբան զարգացած 7 երկրների (ԱՄՆ, ճապոնիա, Ֆրանսիա, Մեծ Բրիտանիա, Կանադա, Գերմանիա, Իտալիա) և Ռուսաստանի ներքին գործերի և արդարադատության նախարարները կնքարկել են հակաառաքելչական տայֆարի

Երեկ Փարիզում արդյունաբերաբան զարգացած 7 երկրների (ԱՄՆ, ճապոնիա, Ֆրանսիա, Մեծ Բրիտանիա, Կանադա, Գերմանիա, Իտալիա) և Ռուսաստանի ներքին գործերի և արդարադատության նախարարները կնքարկել են հակաառաքելչական տայֆարի հարցերը: Ֆրանսիայի նախարարները կնքարկել են հակաառաքելչական տայֆարի հարցերը: Մյուս կողմից Ֆրանսիայի նախարարները կնքարկել են հակաառաքելչական տայֆարի հարցերը: Մյուս կողմից Ֆրանսիայի նախարարները կնքարկել են հակաառաքելչական տայֆարի հարցերը:

Իրաքի ֆրոնտը Սիրիայի օգնությունն են հայցում

Իրաքի ֆրոնտը առաջնորդները Սիրիայի կառավարության հետ անցկացրել են բանակցություններ, որտեղ խոսվել է Իրաքում ազգային կառավարության ստեղծման մասին: Ռոյթեր գործակալության սվայլներով, կիրակի օրն անցկացված բանակցությունների ժամանակ ֆրոնտի համայնքների ղեկավարները Սիրիային կոչ են արել օգնել իրենց սվայլ հարցում: «Մենք եղբայրական Սիրիայի օգնությունն ենք ակնկալում Սադդամ Գադամի վարչակարգի անկումից հետո Իրաքում կայունությունն ու անվտանգությունը զախողանելու գործում», ասել է Քոլդանի հայրենասիրական միության առաջնորդներից Բահամ Սալեի: Կիրակի օրը նա հանդիպել է Սիրիայի փոխնախագահ

ԱՄՆ-ում դատապարտության հարցը գծվել է 22 մարտի

Կանգալի և Միսուրիի նահանգներում սաստիկ դատապարտություն են անցել իրենց հետևից թողնելով մոտ կես կիլոմետր լայնության ավերածությունների գոտի: Աստիտի թղթի մոտ գործակալության սվայլներով, գոհվել է 22 մարտի, աստիտի ուրիշներ էլ վիրավորվել են: Կանգալի արևելագծի իրավիճակների վարչության ներկայացուցիչները հավաստել են փոթորիկներից 22 անձանց զոհվելու փաստը: Կանգալի արևելագծի «Փոլիդենս» բժշկական կենտրոնը քերված մարդկանց մեծ

Ֆրանսիայում ձերբակալված 3 ռուսներ զբաղվել են փողերի լվացմամբ

Ֆրանսիայում ձերբակալվել են 3 ռուսաստանցիներ, որոնց կասկածում են փողերի լվացման մեջ: «Պարիզից» թերթի սվայլներով, այդ անձանցից առաջինը ռուսական մեթալուրգիական ընկերություններից մեկի ղեկավար է, երկրորդը՝ Պրոֆեսիոնալ միջնորդ, երրորդը՝ նրանց ֆարսուղարուհին: Զերբակալվել է նաև նրանց հետ գործակցած Ֆրանսիացի փաստաբանը: Վերջինս և ֆարսուղարուհին ազատ են արձակվել իրավաբանական վերահսկողության տայֆարի: Իսկ առաջինը երկուսը մնում են կալանի տակ: Ըստ նմուշային սվայլների, ամբաստանվել են Ռուսաստանից հայտնաբերված ռուս քերված մոտ 15 մլն եվրո գումարի լվացմամբ: Գործի նմուշային 2002 թ. ամսանոսի սկզբի է կիցայի նոսրիկային ֆինանսասնտեսական հանցագործությունների դեմ տայֆարի բաժնից: Գործողության հաջողությունն առաջնորդվել է Ռուսաստանի հարկային նոսրիկային և մյուս հասույթի ծառայությունների հետ ֆրանսիացիների սերտ համագործակցության շնորհիվ: «Պարիզից» սվայլներով, ձերբակալվածների դեմ ֆրանսիացիները են հարուցված նաև Ռուսաստանում: Պ. Զ.

բյուրոն է դադարեցրել: Ֆրանսիայի դատախազը անհետացրել է հայտարարությունը, թերևս, կարելի է նախ եւ առաջ ընկալել որոշեցի դիվանագիտական կանխարգելիչ հարված, նախազգուշացում: Եթե Փարիզը ունենա հարուստ է դաժնի եւ անհրկայան օտերը, ապա նրա հետ վարվում են ինչոքեցի հակառակորդի հետ: Ինչեւեւ, անհրկայան ստանալիքները նույնոքեցի անհեթեթ են: Դատարարային դատախազները առաջին հերթին բորբոնում են ժողովրդի զայրույթը: Ստանալիքը նաեւ վստահավոր է նրանով, որ ինքնում թափված է դատախազային

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ

«Ռեալիտիստիկ»-ի դասը

խորհած դիվանագիտական ճակատամարտի տնակատարությունից հետո միանգամայն հասկանալի է, որ Միացյալ Նահանգները վերահսկում է իր հարաբերությունների ամրությունը: Նույնանման հարցեր են տրվում նաեւ Բեռլինում եւ Փարիզում: Առանձնապես չի զարմացնում այն հանգամանքը, որ Ֆրանսիան է անհրկայան դժգոհություն կիզակենում: Դեռ անցած տարվա սեպտեմբերին Ֆրանսիայի նախագահը կոդորներ մերժեց Շրյոդերի հակադատաբանական հռետորությունը: Տարեմուտին Շրյոդերի դիրքումն արդարեւ անձեւեւ էլ չէր օճանակում դատախազի համոզեցող հանկարծակի մտադրություն: Դա ավելի օրտ Ամերիկայի նկատմամբ Ֆրանսիայի դատախազական ֆառափակաւորության արտահայտություն է: Վաւիզոսոնի հասկալոքեցի դուր չեկավ, երբ Ֆրանսիան անցավ ԱՄՆ-ի դեմ դաւիճիկ ակտիվ ֆառափակաւորության: Եթե դաւիճիկ ներսում կան տարակարծություններ, ապա որոքեցիները հարկավոր է լուծել դաւիճիկում եւ ոչ թե փնտրել նոր դաւիճիկներ: Այս տրամաբանությունը ուրան էլ սառն է, այնուամենայնիվ՝ արդարացված է: Գերմանիայի դաւիճիկային կառավարությունը նույնոքեցի ղեկավար է իրեն հարց տա՝ արդյոք կարո՞ղ է դաւիճիկները Ամերիկայի հետ դաւիճիկ, եթե ցանկանում է այլ ֆառափակաւորության հետեւել: Բնական է, որ Վաւիզոսոնում այս հարցերն ուղղակիորեն են դրվում, մինչդեռ հենց Գերմանիայում, նաեւ Ֆրանսիայում անորոշ

կան միտում: Ֆրանսիան ղեկ է իր եվրոպական գործընկերներից մեկուսանա, իսկ Գերմանիան ինչ-որ մեկի կողմն անցնի: Եվրամիության եվրոպան եւ հասկալոքեցի ԳԳԳ-ն այսօրինակ ճնշումներից ղեկ է խուսափեւ: Վաւիզոսոն Շրյոդերը երկիրը հասցրեց անկարելուության վիճակի: Եթե Վաւիզոսոնի կողմից Գերմանիան կարող է արհամարհվել, ապա դա անդրադաւնում է որոքեցի ազդեցության ահազանգող բացակայություն: Բեռլինը ոչ ինստիտուցիոնալ ուժ ունի, ոչ էլ վեոնոյի իրավունք, եւ նրա դատախազ արտաին ֆառափակաւոր ուժը մակերային դերը Փարիզի եւ Վաւիզոսոնի միջեւ կորավ, երբ Շրյոդերը կախվածության մեջ ընկավ Շրյոդերից: Դեռ ավելին՝ Ֆրանսիայի հակաամերիկայան ֆառափակաւորությունը հնարավոր դարձավ միայն այն ժամանակ, երբ Գերմանիան փոխեց իր դերը: Ինճամեղավոր անկարողության լավագույն խորհրդանիւ կարելի է համարել «Օնկոլալոքեցի գազաթոթոթով» ղեկակալված հանդիպումը Գերմանիայի եւ Ֆրանսիայի միջեւ՝ ռազմական թզուկներ Բելգիայի եւ Լյուսեմբուրգի մասնակցությամբ, որի նոքաակը ղեկ է լինել եվրոպական դատախազական միջուկի ստեղծումը: Ինչ-որ մեկը երեւի թե մոռացել է, որ այդ գործողություններով իսկ վստահվում է Մեծ Բրիտանիայի եւ մյուսների հետ եւս դատախազական ֆառափակաւորությունը: Գերմանիան առայժմ չի հստակեցրել, թե ինչ նոքասակներ է նա վերցիվերց

անորոշություն դաւիճիկ, ինչոքեցի նաեւ եվրոպական ֆառափակաւորության առաջայի հարցում: Արդյոք Վաւիզոսոն կարոնակի խախուսել եվրոպական ինստիտուցիոնալ, թե՛ կվերադաւնում ուժերի նախկին խաղին: Ազդանաւորները ցիոթեցնող են, ԱՄՆ-ում դաւիճիկ ընթրումը թերազարգացած է ով մեզ հետ չէ, թեւ կարող է մեր դեմ լինել, բայց իրավունք չունի մեր դեմ դուրս գալ: Այս ֆառափակաւորությունը դժվար է ընդունել, մասնակաւոր ու Վաւիզոսոնը կարծես այլեւս հետաքրքրված չէ դատախազներով, որոնց սակ կանգնած են իր դաւիճիկները: Ամերիկան բավական ուժեղ է, որ կարողանա միայնակ հետաքրքրել իր օտերը, կամ էլ, առնվազն, նրան այդոքեցի է թվում: Նա կարծում է, թե ի վիճակի է իրաւարկել դաւիճիկի լիազորություն ցնորհող «թիկնոցից»: Կախվածությամբ ցղթայված եվրոպացիները գրկված են այս երկրներում: Ով այսօր լում է ԱՄՆ-ի հետ դաւիճիկ, վստահ է ինճ իրեն: Դատախազներով դաւիճիկ Գերմանիան հետազայում ավելին կկորցնի: Զաղափական, սնտեսական եւ անվստահության առումներով Բեռլինը եւ Փարիզը իւրաւորության եւ վերցիկի սահմանափակ լինելու վերաբերյալ «ռեալիտիստիկ»-ի ֆառափակաւոր դաւիճիկ դաս են ստանում: Իհարկե, ման ճնշման սակ բարեկաւորություն, օրինակ, Ամերիկայի հետ, չի կարող զարգանալ: ԸՏԵՖԱՆ ԿԱՌԵՆԵՐՈՒՄ «Suddeutsche Zeitung» 28.04.2003.

Իրաքի ժամանակավոր կառավարությունում կընդգրկվեն նախկին ընդդիմադիրներ

Այսօր n°1 է դեկլարում Իրաքը

Իրաքի անհրկայացի կառավարիչ, դատախազ ղեկավար Ջեյ Գարները երեկ հայտարարեց, որ մինչեւ մարտի կեսերը կազմվելու է երկրի կոլեգիալ ղեկավարություն, որի կազմում ընդգրկվելու են իրաքի 9 նախկին ընդդիմադիրներ: Նրանց մեջ կլինեն ինչոքեցի երկիր վերազարծած տարադիրներ, այնուամենայնիվ արդյոք կարող են ղեկավարանալ ներկայացուցիչներ: Ռոյթեր գործակալությունը նույն է, որ ուրբաթ օրը իրաքի կրոնական առաջնորդները ԱՄՆ-ից խնդրել են իրաքի կառավարություն կազմել երկրում կարգուկանոնը վերահաստեւելու համար: Նույն օրն ավելի վաղ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշն ազդարարել էր իրաքի դատախազի ավարտը: Իրաքից չեն թափնում իրենց զայրույթը Ասորիան Դուսեյնի վաւիզաւորի սառայլումից հետո երկրում հանրային ծառայությունների եւ անվստահության բացակայության կառավարությամբ: Կիրակի օրը Բաղդադի փողոցներում վերստին հայտնվել են իրաքի ոստիկաններ եւ ճանապարհային տնակներ: Նրանց ներ

կայությունը թերեւս փոքր-ինչ բարելավի վիճակը վերցին օրերին արձանագրված նոր կողողություններից հետո: Ֆրանսիայի սվայլներով, Իրաքի ժամանակավոր կառավարությունում ընդգրկվելու են Քոլդանի ժողովրդավարական կուսակցության եւ հայրենասիրական միության ղեկավարներ Մասուդ Բարզանի եւ Ջալալ Թալաբանին, Իրաքի ազգային կոնգրեսի առաջնորդ Ահմեդ Չալաբին, Ազգային դաւիճիկի ղեկավար Էհադ Ալլաուիին, Իսլամական հեղափոխության գերագույն ժողովի առաջնորդի եղբայր Ազիզ ալ Չալաբին, թերեւս նաեւ ֆրանսիայի եւ սուեւի գործիչներ: Միաժամանակ հաղորդվում է, որ երեկ Իրաքում վերականգնվել է Մեծ Բրիտանիայի դիվանագիտական ներկայացուցչությունը, որը փակվել էր Պարսից ծոցի 1991 թ. դատախազից ի վեր: Իրաքի այսօրու ղեկավարի հարցը մնում է անորոշ: Վաւիզոսոնում չեն թափնում, որ ղեկավարման է հարցում զգալի լարվածություն է դաւիճիկում դեւսագոնի եւ Պե-

դեդատախազի հարաբերություններում: «Լիբերասիոն» թերթն առանձնացնում է Իրաքի հետաքրքրազային վերականգնման 3 փուլ՝ ռազմական կայունացում, անհրկայան անցումային ֆառափակաւոր վարչակազմ, իրաքի ժամանակավոր վարչակազմ: Մինչեւ օրս իրականացվել է առաջին փուլը: Մինչեւ անցյալ օրաբաւարկեց, թվում էր, թե Իրաքի ղեկավարն անհրկայան նախկին գեներալ Ջեյ Գարներն է, այսինքն մրցավեճում հաղթել է Պեւսագոնը: Սակայն անանու դատախազական անձանց վկայակոչելով՝ «Նյուզդիլթը» գրեց, թե «իսկական» կառավարիչն է լինելու 61-ամյա դիվանագետ Փոլ Բեւմերը: Ամերիկայան լրատվամիջոցները ողջունեցին Պեւսագոնի «հաղթանակը»: Բեւմերը թեւս հայտնի է իր ռազմաւորույց տրամադրություններով, բայց այնուամենայնիվ ֆառափակաւոր անձ է մինչեւ վերցերս նախկին դատախազ Դեւսի Բիսիցի խորհրդակաւորն է եղել: Պ. Զ.

Ի պատիվ բուհի 80-ամյակի

Հայաստանի նկարչների միությունում բացվել է հայաստանի Արվեստի ակադեմիայի 80-ամյակին նվիրված ցուցահանդես, որին մասնակցում են գեղարվեստական դաստիարակության ֆակուլտետի ուսանողներ, Երթնավարներ և դասախոսներ: Այս օրերին նվիրված են գեղարվեստական դաստիարակության ֆակուլտետի 40-ամյակը:

Ցուցահանդեսը բացվեց մանկավարժական համալսարանի երգչախմբի կատարմամբ: Նկարչների միության նախագահ Կարեն Աղամյանը, գեղարվեստական դաստիարակության ֆակուլտետի ղեկավար Արկայի Շեկունցը, ՀՀԱԳ-ի համալսարանի ղեկավար Արսուկ Գուկասյանը, արվեստագետ Գրիգոր Գեղամյանը, Նեցիցի,

որ ֆակուլտետը բացվել էր դպրոցներին նկարչի-մանկավարժներ սալու և աշակերտների գեղագիտական ճանապարհը կրթելու նպատակով: Ցուցահանդեսում ներկայացված էին արվեստի մասին աշխատանքներ, գրքեր, փանդակ, դիմանկար, քանակար և կոմպոզիցիա:

Այս 40 արվեստի ընթացքում գեղարվեստական դաստիարակության ֆակուլտետը սկսել է անվանի բանաստեղծներին, որոնք ստեղծագործություններով ծանայում են ձեռք բերել նաև արվեստը:

ՆԱԻԲՈՒՄ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՄԱՐԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ԵՄՏ Ժուռնալիստիկայի 3-րդ կուրսի ուսանողուհիներ

Ի ներսերումսային գրքի ներկայացում

ՆՕԱԿ-ում բնագիր ինտերնետային հանդեսը ներկայացրեց Կարեն Գարսյանի «X- կայր/վայրկյան» գրքի շնորհանդեսը: Այն ֆրեյմների սեուլային գրական չափաբանում վերահաստատվում է: Այս սեուլային նախատեսված էր հազվից մեկնանում արհեստական ինտելեկտի ձեռնարկում համար: Այժմյան համակարգիչ-մարդ դիվերսիայի դասընթացում սկսվել է ստեղծագործությունը ներդրում է մարդու վավերական ֆրեյմային դաստիարակումը, սոցիալիզմ-

ցիայի, գեներացիայի և ռեգենացիայի բազմաբնույթ ամբողջություն:

Գիրքը մոդերնիստական ոճի է: Հրատարակումը հովանավորել է ՀՀ-ում ԱՄՆ դեստամանաս հասարակության հեռուստատեսային համալսարանը: Գրքի ձեռագրումը հեղինակային է՝ մասնակցությամբ «Պրինսիպալ» հրատարակչության:

ՄԱՐԿ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ
ԵՄՏ Ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետի ուսանողուհի

ԼԱՍՎԱԿԵՐ ԴԱՐՈՒԹՈՒՄ

11. «Չեզ մասադ, հոգնեցիմ»

«Չասեմ, գիտե՛ք. հիմա մեր ողջ Դարուկոսը ուրիշ դարը ու զավ չունի, բացի նրանից, որ Դժոխի ընտրություններին է նախադասարանում: Ուսի, ինչպես Դարուկոսի բոլոր անկախ ու զամբաստանողները, հասկալից Դ-5 հեռուստատեսային առավոտից իրկուն նախընտրական սեսիոնավաներ է ցուցադրում: Այդպես էր նաև երկ, երբ Դարուկոսի հեռուստատեսային ներկայացումը նույն էր Ավետիսյանի օրը: Հասկանալի է, որ ամբողջ երեք ժամ լսելի օձախոսական ուղղության կուսակցությունների ներկայացուցիչներով, այսինքն՝ ընկերների օր էր:

Ներք հավասարում եմ ձեզ: Գործադիր աշխատանքի սարիների մեր վորձը ցույց էր սալու, որ հաջողությամբ իրականացվել է Դարուկոսի դարձիկացումը: Ավելի մեծ որոշել են այս գործընթացը արտակալ առավել արդյունավետ և համապատասխան էր նաև վստահության հիշումը, երբ դու՛ք մեր վստահության հիշումը սալ մեր համապատասխանի: Ուրեմն, դու՛ք մեզ, մե՛ն է՛ մեզ:

Դ-5-ով վերադառնալուց ունեցավ նորաստեղծ, Դարուկոսի 726-րդ կուսակցության Մեմբերախմբարանների և ասանդեսներին կանանց կուսակցության ներկայացուցիչներով:

- Սիրելի բարեկամներ,- ասաց նա,-

Երեսնի ֆադալային դանթեոնում անուր մի շրջափարի սակ հանգում է մեր ժամանակի մեծ կասկածազուրկ դերասան Թադևոս Մարյանը: Հիմնադրի վրա մեծարժեք երկաթագիր առերժամ փորագրված է անունը, մականունը՝ Թադևոս Մարյան, ու նաև երկու բնական 1900-1973, որոնք անսկզբ ու անվախճան ժամանակից լողկել են մի ակնթարթ ու իրենց փակագծերի մեջ անփոփոխ մեծ դերասանի ամբողջ արվեստի գումարը: Փորագրված է նաև ինքնուրույն շՄՄՇ ժողովրդական դերասան: Ի՞նչ է սա արվեստագետին գնահատելու ձևը, թե՛ այլևս դաստիարակող գիրկն անցած խորհրդային կայսրության ձեռքով անհասակությունները

սի սեղծագործության սեսակարար կեղծ ԵՄՏ արվեստի մեծ կրկներ, եթե նա ռեժիսոր-դերասան գումարելիները ԵՄՏ, դարձնել դերասան-ռեժիսոր, թե՛ քվարաններն ասում են, որ գումարելիների սեղծագործությունից գումարը մնում է մույնը: Սակայն արվեստն համաձայն չէ քվարանության սրամաքանության հետ, և քվարանության օրենքները դիտարկելու չեն արվեստի հարցերը լուծելու:

Ի՞նչնախ, անմեծ դերասան էր Թ. Մարյանը: Երբ մտքի թերթում են հայ դերասանական գերդասանի 100-ամյա մայրամի էլերը՝ զսնելու մեկ ուրիշին, որ այդքան սակավաթիվ դերերով (ընդամենը 30), այն էլ ոչ դերասան, արվեստի հաճախ հոլանցիկ դերերով, կար-

հասարակ ոչինչ էլ չէր անում: Ու երեւի այդ «ոչինչը չանելն» էր նրա արվեստի առեղծվածը: Դա արվեստի այն բյուրեղյա դարձույթն էր, ձեւի և իմաստի այն զարմանահրազ ներդաստությունը, որին հասնում էր դերասանը հեռու ու հանգիստ «ոչինչը չանելով»:

Թադևոսը օժտված էր չափի անսովոր զգացողությամբ: Այն սահմանագիծը, որի վրա խարսխված էր նրա արվեստը, մազե կամուրջ էր, սայթափումների վե՛մ, և ամենամանուշակաբ շնորհում իսկ այս կամ այն կողմի վրա կտրվում էր արվեստը՝ նետելով, մի դեղմուն մասնախմբի գիրկը, փոխարինելով դարձ լուսանկարչության, մյուս դեղմուն՝ անճաշակ ցուցադրության, և մե՛նք չէինք ունենա այն մի

Չարյուն կասակերգակր

համահարթելու միջոցներից մեկը: Երեւի: Բայց ոչ երբեք արվեստագետի շնորհը նմանելու կոտաբ: Հիմալի, ինչ ինչու կարող է առավելագույնս բացահայտել ինքն արվեստագետի, քան իր անունը, ազգանունը: Ի՞նչ, այսօր անհեթեթ կարող է թվալ, եթե Պետրոս Աղամյանի կամ Սիրանույշի անվան դիմաց գրենք ժողովրդական դերասան կամ ժողովրդական դերասանուհի:

Դեղմի թասում ձգվող նույն ճամփան էր անցել Թ. Մարյանը, որով անցել էին իր սերնդակից արվեստագետներից ԵՄՏ: Երեսնից մուսկով, Վախթանգովի անվան բանասերական սուրդի, միաժամանակ հաճախել էր Սեյրիկոյի փորձարարական արհեստանոց, հետևել ռեժիսորական դասընթացներին: Այստեղ էլ հրապարակել էր ռեժիսորի մասնագիտությանը երկուսի կամ Սիրանույշի անվան դիմաց գրենք ժողովրդական դերասան կամ ժողովրդական դերասանուհի:

Չարյուն կասակերգակր

դացած լինի իրեն հանդիսատեսի արհի ու մտին, ինչպես կարողացավ անել Թ. Մարյանը, չենք զսնում:

Կյանքի վերջին տարիներին Թադևոսը սակավախոս էր, միշտ կենտրոնացած ինքն իր մեջ:

Թվում էր, նրա զգայարանները զոց էին դրսի աշխարհի հանդեմ, բայց բնում գծում էր հոգեբանական այնտիպի լույսերը, այնտիպի նրբերանգներ, որոնք ընկալել էր վերահաստատված կարող էր բացահայտել դիտողականությամբ օժտված անհատը: Չայնը փափուկ էր, օղանի նվազ երանգներով: Բառերը սովորականից ավելի ղանդաղ էին լողկվում նրա օտարներից, թվում էր, խոսքը միադարձ էր: Սակայն որե՛ղից նրա խոսքի ներգործության ուժը: Ի՞նչ անբացատրելի առեղծված էր դա: Որքան բովանդակալից էին դերասանի ձայնակրությունները: Թադևոսի ձայնի մեջ կար մի անբացատրելի հնչեանգ, որ «ա» հնչյունի հաճախականությունն անցնում էր կերպարից կերպար, իմաստափոխվում, նոր բովանդակություն ստանում: Թ. Մարյանի արվեստն ընթանում էր իրականության և բնի այն բաժանարար գծի վրայով, ուր հանդիսատեսի այնչից ջնջվում էր դերասանի անձը: Հանդիսատեսին համակրում էր այն զգացողությունը, թե դերասանը հեղինակի խոսքերն էր արտասանում բնից, թե ճարտիկ դասարանային հմտությամբ ինքն էր խոսում բառերը... Թվում է, թե Թադևոսը չէր խաղում, բնում առ-

վանի յուղաներկ կսավ-կերպարները, որոնք հայ թատրոնի լուսավորության հիմնադրամակ գանձերից են: Արհաստեղական այդքան ժլատ միջոցներով հասնել այդքան բանավորության, դառնալ բաց գիրք հանդիսատեսի աչի դիմաց՝ անկախ վերջինիս կրթական մակարդակից, մտավոր կարողություններից ու նախասիրություններից, ինչպես այդ անուն էր Թ. Մարյանը, նույնիսկ ոչ բոլոր մեծ դերասանների շնորհը կարող էր լինել: Այդ շնորհն էր, որ Թադևոսը բնում հայտնվելու առաջին իսկ վայրկյանից, առանց մասնաճյուղի, նվաճում էր սրահը: Չէի կամենա մեզանում ընդունված կարգի բանասերական վերլուծությամբ հոլովել դերասանի երեւելի կերպարները՝ Բալաբեկ, Սուրաբով, Թափառնիկոս և այլն, բայց անհնար է գեթ հոլանցիկ չանդարդանալ Թադևոսի կերպարների կերպարին՝ Սիրանույշին: Այժմ Երվանդազյանի «Մորգանի խնամին» ծաղկերգության հերոսի անձնավորումին: Բառերի դարձ կադակցության մեջ դասնել Սիրանույշի մասին, որ ընթերցողը սեսնի նրան, ինչպիսին կար իրականում, անհնարին է: Տեսան Թադևոսի Սիրանույշին միայն սեսնողները: Ու երեւի այս է նկատի ունեցել Վահրամ Փափագյանն իր գնահատականը թղթին դառնալով: «Գնա սես Թադևոսի Սիրանույշին... Իսկ եթե չես սեսել, թույլ տուր ասելու, որ թատրոն չես սեսել...»:

Վ. Փափագյանի այս գնահատական-խոսքը չափազանց մի նկատի, ընթերցող: Չափազանց խոսքի կեղծում է, արհեստի լեզվամասնողական յուրահատուկ ոճը, երեսույթները շեղանկաբ զգայարաններով ընկալելու կերպը, որով Փափագյանն իր ասելիքը գանում էր ընթերցողի ուղեղում: Իսկ խոսքի բուն իմաստը Մարյան-դերասանի ուժի, ոգու, բացահայտության արձանագրումն է և ոչինչ ավելի:

Եվ, բարեկամ ընթերցող, մայր թատրոնի հորեյանական այս օրերին գլուխներս խոնարհեմ կասակերգակ մեծ ու անկրկնելի դերասանի հիշատակի առաջ, մարելու իմ ու քո հարգանքի տուրք, և իմ այս կցկուր խոսքերը մայրաքաղաքի վառման վարդերի նման սփռեմ Թադևոս Մարյանի փոքեծածկ շրջափարին:

ԳԵՎՈՐԳ ԱՐՄԱՅԱՆ

Թ. Մարյանի ռեժիսորական վասակն անուրանալի է եղել մասնավոր իր կանաչ սարիներին, երբ 25-ամյա Թադևոսը 1928-ին սանձնել է Գյումրու նորաստեղծ Հայաստանի ղեկավար երկրորդ թատրոնի ղեկավար ռեժիսորի դասընթացում: Ու թե՛ երկու-երեք բանասերականից հետո Թադևոսը հրաժեշտ սկսեց Գյումրու թատրոնին, բայց հաստատվելով նրա դրած հիմնադրում, որի վրա Վարդան Աճեմյանը բարձրացրեց թատրոնի սաճարը:

Հիմնավոր էր Թադևոսի հավասար Վարդանի հանդեմ, որի ֆանադի առաջին երկրորդությունից եղավ նա, եթե ոչ առաջինը:

Հեռագայում, ուր էլ որ գնաց Թադևոսը, այս երկու մեծերն արվեստագետների բարեկամությունը մնաց անխառն, ջինջ, նախասկզբը մաքուրությամբ, և նրանց սաղանդների խաչածեղից ծնվեցին բնական արվեստի հրաշալիքներ:

Եթե չափավոր էր ռեժիսորը Թադևոսը, արհեստագետ էր դերասանը նրանում: Մարյան արվեստագետ

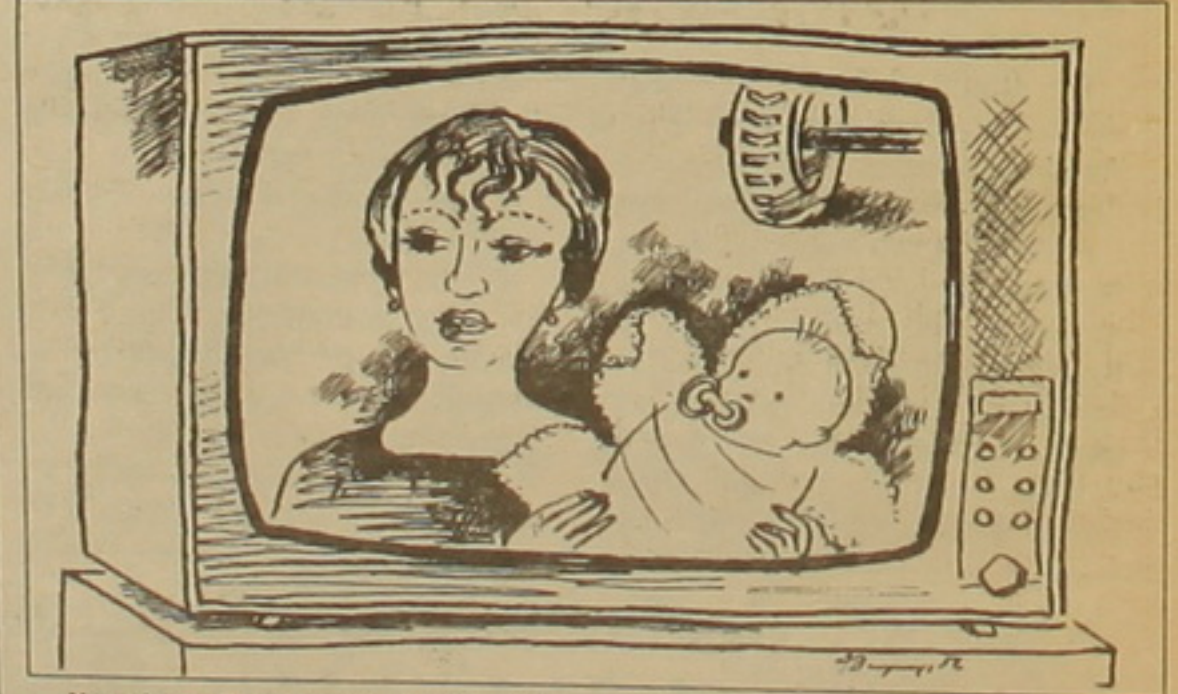
Չարյունային արհեստ

ՀԹԳՍ դերասանի սանը երկ և շնորհ ունեցավ Թադևոս Մարյանին նվիրված հորեյանական երեկոն: Տարանդակոր արհեստի կյանքի ու գործունեության մասին դասնեց ՀՀ արվեստի վասակավոր գործիչ, արվեստագիտության թեկնածու, բանասերական հայաստանի կազմակերպիչ Մեծ արհեստի, բանասերական գործիչ, ռեժիսորի մասին խոսք ասաց ՀՀ ժողովրդական արհեստու-

հի Ավետիսյան Գրիգորյանը: Նա նեց, որ արդատ են այն մարդիկ, ովքեր անձանթ են Թադևոսի Մարյանի արվեստին: Այնուհետև հուշեր դասնեցին ժողովրդական արհեստիներ Մարգար Սուրբայանը, Տիգրանուհի Չափայանը, բանասիրության դոկտոր Գեորգ Արաբյանը, վասակավոր արհեստներ Նուրայր Գեորգյանը, Գեորգ Չեղոյանը, բանասերական Բախ-

տիար Հովակիմյանը: Ցերեկային ներկա էր Թադևոսի Մարյանի դուստրը՝ Լուսյա Մարյանը, որն այժմ աղոթում է ծերանոցում: Նա շնորհակալություն հայտնեց բանասերական գործիչներից, որ հիշում և սիրում են Թադևոսին:

ՄԱՐԿ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ
ՄԱՐԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ԵՄՏ Ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետի ուսանողուհիներ

Առաջինը մեզ երանկացրեց ընկեր Վաղոն, որը վերադառնալուց ազատվել էր ընկեր Չարոյից և ընկեր Չարոյից ու այժմ անխառն գնում է դեղմի այս իշխանություններից Դարուկոսն ազատելու վերջնական հարթանակ:

հավանաբար գիտե՛ք, որ երեխաներ ծնում են կանայք, իսկ մեկնա շնորհ են մեկնաշինարանները: Ուրեմն դարձ է, որ Դարուկոսի աղաքան ղեկ էր ներկայացվել միայն ու միայն մեր կուսակցության իմնադրություններով:

Այս ամենը լսելուց հետո Պոնչո Աճեմյանը ասաց.

- Ժողովուրդը հոգնել է սեղանական իմաստասերական և Դարուկոսի հետ: Հիմա էլ 21 կուսակցություն ու դաշինք, բաղից բաղ, բաղից բաղ անցնելով փորձում են ժողովրդին համոզել, որ իրենք են անճաշակը: Ըստ իս, ավելի քան ղեկ է անմիջական ԵՄՏ-ն մեջ մտնել ժողովրդի հետ, քան հանրահավաք անել կամ ծագային դուրսը ներկայացնել: Ժողովուրդը ծագրեր ոչ կարող է, ոչ լսում, ոչ էլ հավասարում դրան:

Ու, որոշեցի իր խոսքն առավել աղաքանելի դառնալ, նա կարող էր կուսակցության ծագրերը: Աղաքանում վերցրել և սկսեց ուրախ մի մեղեդի նվագել, որի սակ Թորոսյան Դավիթը Երևանի սակաբերով գնալանով դարձրեց:

Սա է մեր կյանքը Դարուկոսում: Բարեկամներ ընդունե՛ք:

Դարուկոսից նամակը ասացավ և կարգադրեց ԳԵՎՈՐԳ ԱՐՄԱՅԱՆԸ

